

DANIËLI

Yá pò kú láε bee guu

Danieli lá yá dàale Yuda èwaaso gbẽon síiɔ́ yáwaε. Aa ku gbé pò kí Nebukanεza ní naaa à tàrínɔ́ a bùsuu guuε. Ké aa gò gbãadeɔ́ ũ we, aa gĩ wà Lua náai víε. Lεε 1 e 6 lé Danieli ní a gbẽeɔ́ zĩblea yá'o. Yá beeɔ́ guu ɔ́ Danieli zua nòkusiɔ́ tòou yá kuu.

Lεε 7 e 12 de wépfungu pò Danieli è gẽn síiɔ́ yá ũε. Wépfungupi ea guu Dii òb Danieliε buipálee gbãable Yudaɔ́wa e kpala láasai pò bò Lua kíi àò gé bɔi gupuau.

Lápi yáɔ́ de lán Zia yá láwaε. Lápi lé tékpa luanaaikεnaɔ́gu aa ãiake wàò Lua náai ví e an wẽni léwa, baa ní taasi píio ní ñadama píio. Zea gbãa yáɔ́ mé kú lápiɔ́ guu píi.

Danieli gɔ́a Babeli kía ñwa ũ

¹ Yudaɔ́ kí Yoakiú* kpalablea wè àaɔ́de guu, Babeli kí Nebukanεza mò koezò Yelusaleŭzi. ² Ɔ Dii kí Yoakiú nàè aà ɔ́zĩ ní Lua kpé pɔeɔ́, ɔ́ à tàò Babiloni bùsuu, a kàle a táakpe làasiu.†

³ Ɔ kíapi ò a be ziiia Asepenazaε aà mó ní Isaili èwaasona pò aa de kía ge gbãade bui ũɔ́, ⁴ gɔ́ kefena sãasai pò an ɔ́nɔ́ kà aa yápii dada aao wezẽ víɔ́, gbé pò an dɔ́a ñ káfi àa, mé an gɔ́i kà aa zĩke kibeeɔ́. Ziiapi mé a Babiloni yá dadané ní a kyóo. ⁵ Kía ñlε wà ble pò i ble lá gu lé dɔ́ liné ní v̄εε pò i mio, wi yádadané

* **1:1** 2Kia 24.1 † **1:2** 2Kia 20.17-18, Isa 39.6-7

e wè àaṣ, bee gb̄ea aai zíkεε. ⁶Yuda buieṣ kú n̄ guu, Danieli n̄ Ananiao n̄ Misaelio n̄ Azaliao. ⁷Ziiapi n̄ tó l̄ilené. A tokpà Danieliε Belasaa, Anania sṣ Sadaki, Misaeli sṣ Mesaki, Azalia sṣ Abedinegoo.

⁸Danieli zèd a sṣu ké á kía ble ble‡ ge á aà v̄εε mi à gb̄ãleo, ṣ à zé gb̄ea ziiawa à blepi to we. ⁹Lua tò ziiapi gb̄εkekè Danieliε, à aà w̄enagwà, ¹⁰ṣ a dè: Má a dii ma kía v̄ia v̄i, asa aapi mé á poblea n̄ á imiao d̄ile. Tó à su è n oosisia de n̄ sáadeeṣla sṣ be? Nyṣ tó yápi wi ma musu kía aεε. ¹¹Ziiapi gwana d̄ile aà laaidṣ Danieli n̄ Ananiao n̄ Misaelio n̄ Azaliaowa, ṣ Danieli dè: ¹²Yṣ wápiṣ n̄ zòblenaṣwa gṣṣ kwi n̄ gwa. N̄liṣ dò sau kpáwá n̄ íwat̄εo, ¹³ní wá leεū n̄ èwaaso pó aale ble doū ble n̄ kíaṣ, ní kew̄εε lá n̄ èwa. ¹⁴A w̄ené yá beei, ṣ à n̄ tó we e gṣṣ kwi.

¹⁵Ké gṣṣ kwipi pà, à n̄ gwá a è aa aafia, aa mekpà de èwaaso k̄ini pó lé ble doū ble n̄ kíaṣla. ¹⁶Ṣ an gwanapi i kía ble n̄ aà v̄εεo kpámá lṣo, sema dò sau. ¹⁷Lua èwaaso gb̄εṣn̄ s̄iiṣpiṣ gbà d̄ṣa n̄ wez̄εo. Aa kyó n̄ ṣn̄o d̄ṣ p̄ii. Danieli sṣ a w̄epungu'ea n̄ nanapoloao d̄ṣ.

¹⁸Ké wè àaṣ pó kí Nebukanεza d̄ile wà yādada èwaasopiṣne lé kà, ṣ ziiapi ḡε̄n̄ṣo aà k̄ii. ¹⁹Ké kía faaib̄ò̄n̄ṣo, ṣ a è Danieli n̄ Ananiao n̄ Misaelio n̄ Azaliao sáa v̄i n̄ guuo, ṣ aa ḡṣ aà íwaṣ ū. ²⁰Kía yál̄alamá ṣn̄o n̄ d̄ṣao p̄ii musu, ṣ a è aa dè m̄asokenaṣo n̄ wez̄εna pó kú a b̄usu guuṣla pii leε kwi. ²¹Danieli ku we e Kilusi kpalablea wè s̄éia guu.

---

‡ 1:8 Bṣa 34.15

2

Nebukanεza nana'oa dúnia kpala yá musu

¹ Nebukanεza kpalablea wè plaade guu, à nana'ò'o. Nanapi yá aà kù gbāa, i f̄s i'ò bo. ² Ɔ à mè wà màsokenaɔ ní àsi'onaa ní esedeɔ ní saanyādōnaɔ sisi* aa nanapi poloε. Ké aa m̀ aà aε, ³ a òné: Ma nana'ò, nanapi ma kù gbāa. Má ye nanapi àsi d̄s. ⁴ Ɔ aa òè ní Sili yáo aa mè: Adeɔ n d̄s ní aafiao, Zái! Nanapi yā'o wápiɔ n z̀blenaɔne, wí a b̀olekene. ⁵ Kía òné: Yá p̀ ma zεd̀ mà keén ke: Tó i nanapi ní a b̀oleo omεεo, wa á z̄εz̄εε, wi á uaɔ ke tufua ũ. ⁶ Tó a nanapi ní a b̀oleo siumεε s̄s, má á kpela maamaaε, á gbaɔ e á asea ũ. A nanapi omεε sa ní a b̀oleo.

⁷ Aa èa òè lo aa mè: Kí, nanapi o wápiɔ n z̀blenaɔne, wí a b̀olekene. ⁸ Ɔ kía òné: Má d̄s s̄ásā ké ále yá gagaε, ké á yá p̀ ma zεd̀ mà kéé d̄s yái. ⁹ Tó i nanapi omεεo, yá m̀ndopi mé ḡé. A lekpaai à εtomεε ní yákpaaɔlae e yá ào lile. A nanapi yā'omεε, mío d̄s ké á f̄s à a b̀oleke. ¹⁰ Ɔ aa òè: Kí, gb̄ε ku dúnia guu a f̄s yá p̀ níle gbεaε bee b̀olekeo. Kíae ku à yá bee taa gbεa màsokenaɔ ní àsi'onaa ní saanyādōnaɔwao, baa kía sà gbāngbooe. ¹¹ Kí, yá p̀ níle gbεapi z̄i'ũ. Gb̄ε a f̄s onεo, sé Lua, mé aà be ku gudoū ní wá gb̄nazinaɔo.

¹² Yá bee tò kía p̀ p̀, aà za f̄ε maamaa, à mè wà Babeli ònaɔ dεdε pii. ¹³ Ké wà ònaɔ dεdεa yápi kpàwakè, s̄ wale Danieli ní a gb̄é wεεε wà ní dεdε. ¹⁴ Ké kía d̄baiɔ gb̄z̄ō Alioki gè Babeli ònaɔ dεdεi,

* **2:2** Daa 41.8

5 Danieli yázede oè ní làasoo maao, ¹⁵ 5 Danieli aà là à mè: Bóyái kía yāpāsipi dīlei? Ǿ Alioki yápi dàu a siu Danieliε. ¹⁶ Ǿ Danieli gè wabikè kíawa aà sō ní gɔɔo yɔɔ, í gbasa nanapi bɔɔlekeè. ¹⁷ Ǿ à tà be, à yápi sèle siu a gbéɔne Anania ní Misaelio ní Azaliao. ¹⁸ A òné aa wabike Lua Musudewa aà wēnadōné nanapi asii yá musu, ké wasu ní dede ní Babeli ònde kíniɔo yái.

¹⁹ Gwāasína Danieli wépfungu'è, Lua Musude nanapi asii oè, 5 Danieli aà sáaukpà à mè:

²⁰ Wàɔ Lua sáaukpa gɔɔpii,
 ɔme òno ní gbāao ví.

²¹ I gɔɔ ní zaaɔ lile,
 i kíaɔ kpa kpalau, i ní boɔ,
 i òno da ònoɔnaɔne,
 i dōa kpa wezēnaɔwa.

²² I asiiyāɔ ní yá pɔ uleaɔ ɔɔné,
 a gusia yáɔ dō, asa ɔme i gupu.

²³ Ma n sáaukè ma deziɔ Lua,
 ma n tɔbò,
 asa n òno ní gbāao káfimeε.

N yá pɔ wá gbèama dàu ní siumeε,
 n nana pɔ kía ò òɔwēε.

Danieli kía nana bɔɔlekea

²⁴ Ǿ Danieli gè Alioki pɔ kía aà dīle aà Babeli ònoɔno dede kíi, a oè: Nsu Babeli ònoɔno dedeo. Gemaɔ kía kíi, mí aà nana bɔɔlekeè. ²⁵ Wegɔɔo Alioki Danieli sè gèaàno kía kíi, a oè: Ma gbé pɔ a fɔ n nana bɔɔlekene è Yuda zizɔɔ guu. ²⁶ Kía Danieli pɔ wí mēè lo Belasaa là à mè: Nyɔ fɔ nana pɔ má ò bɔɔlekemeε, ní a yáasi polomeεa? ²⁷ Danieli

wèwà à mè: Ɔnɔnae ge àsi'onae ge màsokɛnae ge saanyādɔnae a fɔ asiiyã pɔ́ n gbèapi onɛo. ²⁸ Ama Lua ku musu, ɔme ì asiiyã'òné. Kí Nebukanɛza, Lua yá pɔ́ a mɔ zia òlɔnɛɛ. Nana pɔ́ n ò n liiwa n wépfungu pɔ́ n èon kɛ: ²⁹ Kí, gɔɔ pɔ́ n wúlea n liiwa, n làasoo tà yá pɔ́ a mɔwa, ɔ Lua pɔ́ ì asiiyã ɔlɔné tò n yá pɔ́ a mɔ dɔ. ³⁰ Mapi sɔ, i kɛ ma ɔnɔ mé de dāɔla ɔ Lua asiiyãpi òmɛɛo. A òmɛɛ ké n e n a bɔɔle maɛ, nɔ làasoo pɔ́ kú n nɔse guu dɔ.

³¹ Kí, n gugwà ɔ n pɔe è n aɛ lán gbɛnazɔnawa. A zɔɔ, àle teke mé ì to vɔa gbé kú. ³² Pɔ́pi miá vua tɛɛtɛɛ, aà kua n aà gāsɔbá ánusue, aà gbɛɛ n aà geleɔá mɔgotɛɛ, ³³ aà gbáɔá mɔsiɛ, mé aà gbálaɔá mɔsi n gɔo. ³⁴ Gɔɔ pɔ́ nɛ gwa, gbɛsie gbòo, i kɛ gbɛɛ mé kàwàò, ɔ à mò pɔ́pi gbála pɔ́ de mɔsi n gɔo ũ ulò à n wiwi. ³⁵ Zibeezi mɔsi n gɔo n mɔgotɛo n ánusuo n vuaò wɔwi gɔɔ, ɔ à gɔ́ lán ése mɔsina pɔ́ kú pɔ́wɛngbɛzɛuwa. A gè n íanao, wi a ia e bo, ɔ gbɛsi pɔ́ gbɛnazɔna taapi ulò gɔ́ gbɛsɔsɔ zɔɔ ũ, à dúnia pà píi.

³⁶ Nanapin we. Kí, wá a bɔɔlekɛnɛ sa. ³⁷ Kí, míme n kía kía ũ. Lua Musude n kpa kpalau n ikoo n gbāao n gawio. ³⁸ A gbɛnazɔnaɔ n sɛ̀anɔbɔɔ n bāo nàne n ɔziɛ. Gu pɔ́ aa kuu píi nýɔɔ de n kía ũɛ. Mmɛ n de mi pɔ́ de vua ũpi ũ. ³⁹ Kpala pāle a bɔ n kpɛ, a ka n pɔ́wao. Bee gbɛa a àaɔde a bɔ, i li dúniaa píi. Bee mé mɔgotɛ ũ. ⁴⁰ Kpala síiɔde a mɔ, aɔ gbāa lán mɔsiwa, asa mɔsi ì pɔ́pii wíwi à a tibɛ. Lá mɔsi ì pɔ́ wíwi, màa a kpala káauɔ bāde à n kɛ déɔdɛɔ. ⁴¹ Lá n gbálaɔ n gbánɛɔ è, a gueɔ de gɔ́ oobobɔ ũ, a gueɔ de mɔsi ũ, màa kpalapi aɔ kpaalea, āma mɔsi gbāa

aɔ ku a guue, asa n̄ è mɔsi yāalea n̄ ḡi kúsaaoe. ⁴² Lá gbáne gueɔ de mɔsi ũ, a gueɔ de ḡi ũ, màa kpalapi k̄ini aɔ gbāa v̄i mé a k̄ini aɔ kasokasoa. ⁴³ Lá n mɔsi è yāalea n̄ ḡi kúsaao, màa gbēnaz̄in buiɔ ku we yāalea, āma aa k̄sio, lá n̄ è mɔsi lí k̄si n̄ ḡioowa.

⁴⁴ Kíapiɔ gɔɔ Lua Musude a kpala láasai kpá. A mid̄eɔ mé a ḡɔ buipáleɔ p̄ɔ ũ bauo. A kpala káaupiɔ ke d̄éɔd̄éɔe, i n̄ b̄áde, aàpi iɔ ku gɔɔpii. ⁴⁵ Beewa n̄ è gbesie† gbòo gbèsis̄iwa, i ke gbēe mé kàwàò, ɔ à gè mɔsi n̄ m̄ogot̄eɔ n̄ ḡio n̄ ánusuo n̄ vuao w̄iwi. Kí, Lua Z̄ɔɔde yá p̄ɔ a m̄ɔ zia òb̄n̄e. Nanapiá s̄iana, mé a b̄ɔle náai v̄i.

⁴⁶ Ǿ kí Nebukan̄eza w̄ule a gb̄eɛu Danieli aɛ à misiile, ɔ à mè wà aà gba p̄ɔ, wà tulaletikaè téa. ⁴⁷ A ò Danieli: A Luaá diiɔ Luae, k̄iaɔ Diie s̄iana. Ǿme ì asiiyá b̄oné gupuaui, asa n̄ f̄ɔ n̄ b̄ow̄e n̄ asiipio. ⁴⁸ Ǿ k̄ia Danieli gbà gbāa, à aà gbà p̄ɔɔ dasi, à aà kpà kpalau aàò w̄éteɛ Babeli bùsui, à aà d̄ile Babeli òn̄on̄aɔ p̄ii gb̄ez̄ɔɔ ũ. ⁴⁹ Danieli gbèa k̄iawa, ɔ à Sadaki n̄ Mesakio n̄ Ab̄edinegooo d̄ile Babeli bùsu gbāadeɔ ũ. Danieli s̄ɔ a ku kib̄e.

3

Gb̄eɔn̄ àaɔɔ zua mua téu

¹ Kí Nebukan̄eza t̄aa p̄i n̄ vuao lán gbēnaz̄inawa. A les̄i ḡàs̄isuu bàaɔ, a yàasa ḡàs̄isuu soolo. Ǿ a p̄ele Dula guzul̄eɛu Babeli bùsui. ² Ǿ à lékp̄as̄akè a bùsu gb̄ez̄ɔɔɔne aa k̄k̄āake, k̄iaɔ, ledamadeɔ, z̄iḡɔ d̄aanaɔ, gbāadeɔ, ɔ'ulenaɔ, yákpaleken̄aɔ, yāḡɔḡɔn̄aɔ n̄ a bùsu kpalablen̄aɔ p̄ii, aa m̄ɔ p̄ɔ p̄ɔ a

† 2:45 Sou 118.22, Isa 28.16, Lom 9.33

pĩ a pèlèpi sakēi. ³ Ǿ bùsu gbězǝpĩo kǝ kàaa táapi sakēa yá musu, aa sía a ae. ⁴ Ǿ kpàwakena ò bílae gbáugbāu à mè: Bùsu pĩi gbéó ní bui pĩio, à yá pó wa díléé ma. ⁵ Tó a kuu'ò mà ní kuleo ní goeo ní kúuo ní mǝǝnao ní kǝǝ pǝǝ pĩi, à kúle misiile táa pó kí Nebukanēza pĩ ní vuaò a pèlèpie. ⁶ Gbé pó gĩ kúlei à misiilèè, wa ade zu mua té pāsĩ guu gǝǝ.* ⁷ Ayāmeto tó gbé pǝpĩo ó mà, bùsu pĩi gbéó ge bui pĩin nò, aai kúle aa misiile vua táapie.

⁸ Gǝǝ bee ò saanyādǝnaeǝ mǝ Yuda buieǝ kǝmalekè, ⁹ aa ò kí Nebukanēzae: Adeǝ n dǝ ní aafiao Zái! ¹⁰ Kí, n yādĩle n mè, tó gbé pǝǝ ó mà, aa kúle misiile táa pó ní pĩ ní vuaòe. ¹¹ N mè gbé pó i kule misiilèè, wa ade zu mua té pāsĩ guue. ¹² Tǝǝ, Yuda buieǝ ku, n ní díle Babeli bùsu gbāadeǝ ũ. An tón Sadaki, Mesaki ní Abedinegooo. Kí, gbépio lí n yāmao, aali zǝble n diǝǝneò, mé aali kúle a vua pó pó ní pèlèeò.

¹³ Ǿ Nebukanēza pǝ pà maamaa, à mè wà mǝe ní Sadakio n Mesakio ní Abedinegooo. Ǿ wà mǝ gbépio kpàwà. ¹⁴ Nebukanēza ní lá à mè: Sadaki, Mesaki ní Abedinegooo, ále gĩ zǝblei ma diǝǝne síana yà? Ale gĩ kúlei vua pó pó má pèlèe yà? ¹⁵ Tó á sǝu mà à kúle misiile pó pó má pipie gǝǝ pó a pǝǝ ó mà, a maae, āma tó i kúleè, wa á zu mua té pāsĩ guu gǝǝ. Táa kpele mé a fǝ à á bǝ ma ǝzi? ¹⁶ Aa wèwà aa mè: Wá yápi zásimao. ¹⁷ Kí, tó wà wá zú mua téu, wá Lua pó wi zǝbleè a fǝ wá bǝu, i wá bǝ n ǝzi. ¹⁸ Baa tó i ke sǝo, ñyǝ dǝ ké wá zǝble n diǝǝneò. Wá kúle vua pó pó ní

---

* 3:6 Zia 13.15

pèleeo.

19 Ǿ Nebukaneza pɔ pà maamaa, à a oa fénkpànízi. A m̀è wà mua té káfi de lá wí kea lee soplá. 20 Ǿ a ò a zígõ gõsa gbãaeɔne aa Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo yeye aa ní zu mua té pàsipi guu. 21 Ǿ gõsapio ní yeye ní ní pɔkasa pɔ aa daaɔ, ulaɔ ní sooloɔ ní tuluɔ píi, ɔ aa ní sé ní zú mua té pàsipi guu. 22 Lá kía yádile pásipási, mé muapi wà maamaa, ɔ té pusu gõsa pɔ aa ní zúpio lè à ní dede. 23 Gbẽɔn àaɔpio sɔ aa gè kwè mua té gbãapi guu yeyea.

24 Ǿ kí Nebukaneza gbãle à fèle zè, gili gèaagu. A a ìwaa là à m̀è: Gbẽɔn àaɔ ɔ wà ní zú téu yeyeaò lò? Aa wèwà aa m̀è: M̀aae kí! 25 Ǿ à m̀è: A gwae! Gbẽɔn síiɔ má è. Aa poloa, aale bebe tépi guu, aai ìamao. An gbẽɔn síiɔde b̀ò lán Lua Néwa. 26 Ǿ à s̀ò mua b̀olei à m̀è: Sadaki, Mesaki ní Abedinegooo, Lua Musude z̀òblenaɔ, à b̀ole. Ǿ aa b̀òle téu. 27 B̀usu gbẽzɔɔ ní ledamadeɔ ní zígõ d̀baanaɔ ní gbãadeɔ ní kíaɔ k̀aaanízi, aa è tépi i f̀ɔ p̀e ẁomáo, an mikā i tékūo, an ulaɔ i ɔ̀ɔkpao. Baa té gí kumá seo. 28 Ǿ Nebukaneza m̀è: Wà Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo Lua sáaukpa! A a Malaika z̀ì à a z̀òblena pɔ aa a náai v̀io suabà. Asa aa gí yá pɔ má díle keie, aa sí wà ga, ké wasu kúle misiile dii p̀aleɔneo yáí, sema ní Lua. 29 Yá pɔ má dílen ke: Tó gbẽe Sadaki ní Mesakio n Abedinegooo Lua t̀b̀eési, b̀usu píi gbé ge bui kpelen nò, wa aà z̀ɔezɔe, wi aà ua ke tufua ũ. Asa dii p̀ale a f̀ɔ gbé suaba màao. 30 Ǿ kía Sadaki ní Mesakio ní Abedinegooo gbà gbãa Babeli b̀usu.

Nebukaneza nana'oa li yá musu

31 Kí Nεbukaneza mé lé yáε bee o gbépiiε, bùsu gbépii ge bui pó kú dúnia guu píin nò, à mè: Aò kú ní aafiao maamaa! 32 A kàmagu ké mà dabudabuò ní yābònsaε pó Lua Musude kèmεεo óé. 33 Aà dabudabuò zòó fá! Aà yābònsaεo pāsí. Aà kpala láaa vío, aà kiblea aò ku gòopiε.

4

1 Ma Nεbukaneza ké má kú ma bε kílikili yákelesai, 2 ò ma nana'ò, a tò vía ma kú. Kua ma liiwa yá pó má è ní làasoo pó má kèò tò sò kèmagu. 3 Má dīle wà mòmεε ní Babeli ònònaò pii aa nanapi bòòlekεmεε. 4 Ké àsi'onao ní dabudabukenao ní saanyádònaò ní màsokenao mò, ma nanapi yā'óné, aai fò aa a bòòlekèmεεo. 5 Gbezā ò Danieli pó wà ma táa tó kpàè, wí mεè Belasaa, mò ma kíi, ò ma nanapi òè. A Lua pó a kua adoa Nisína ví. 6 Ma mè: Belasaa, ònònaò gbězòò, má dō ké ní Lua pó a kua adoa Nisína ví, asiiyā lío zí'ũ nεo. Yá pó má è nana guun kε. N a bòòlekεmεε. 7 Yá pó má è ma làasoo guu gòò pó má wúlea ma liiwan kε: Mále gugwa ò ma lí è zε tòòle guoguo, a lesí kè zài. 8 Lípi zòòkù à gbàakù e a misona gè zò luawa. Wí lípi e za dúnia lé léu pii. 9 A lác kefeũ, mé a ne'i kè zài, a pòblea mò gbépiiwa. Sèa nòbòò ue è a gbáu, mé bāò ì mó pépε a gònaòwa.* Pó wēnide pii ì ble ewà.

10 Mále yápi e ma làasoo guu gòò pó má wúlea ma liiwa, ò ma malaika è à bò luabε. 11 A lezù gbáugbāu à mè: A lípi zò à né, í a gònaò boεboε. A a lác wolo, í a beo fáaa. A to nòbòò bàale kēwà, à to bāò bòle a

* 4:9 Mat 13.32

láu. ¹² Ama à lípi miɔna ní a zínaɔ to tɔɔleu, í mɔsi gala kpaè ní mɔgotɛ pɔo sɛu we. Fii a kpawà, iɔ ku sɛu we ní nòbɔɔ. ¹³ Aà mi a liaa, aà làasoo i gɔ lán nòbɔɔ pɔwa e wɛ̀ sɔpla. ¹⁴ Malaikaɔ mé yá pɔ Lua dɪlɛpi ò, aà gbépiɔ mé yá pɔ Lua zèò kpàwakè, ké gbé pɔ kúɔ e dɔ Musude mé iko ví gbɛnazína kpalaɔwa. I gbé kpá kpalau lá a yeiwa, baa gbé kpeena se. ¹⁵ Ma kí Nebukanɛza, nana pɔ má òn we. Belasaa, ò a bɔɔlekɛmɛɛ sa, asa ma kpala ònɔnae i fɔ a bɔɔlekɛmɛɛo. Nyɔ fɔ́, asa ní Lua pɔ a kua adoa Nisina víɛ.†

Danieli Nebukanɛza nana bɔɔlekɛɛa

¹⁶ ɔ yápi dɪ Danieli pɔ wɪ mèè lo Belasaawa. Làasoo pɔ àlɛ kɛ tò sɔ kɛ̀aàgu. ɔ kía mè: Belasaa, ònsu to nanapi yá ní a bɔɔleo n víakúo. ɔ Belasaa òè: Ma dii, Lua to nanapi àɔ de n zangudeɔ yá ũ. Lua to a bɔɔle àɔ de n ibɛɛo yá ũ. ¹⁷ Lí pɔ ní è, a zɔɔ mé a gbàa, a misona zɔ luawa, wɪ e za dúnia lé léu. ¹⁸ A lác kɛfɛũ, a nɛ'i kè zài, a pɔblea mò gbépiiwa. Sɛ̀a nòbɔɔ ku a gbáu, mé bāɔ ì mó pépe a gɔnaɔwa. ¹⁹ Kí, míme ní lípi ũ. N iko zɔɔ mé ní gbāa ví. N zɔɔkɛ gbà zɔ luawa, n kpala ɔ̀tá e dúnia léwa. ²⁰ Kí, n malaikae è à bò luabɛ à mè: A lípi zɔ, i lípi kɛ kɛ̀lekɛlɛ, āma à a miɔna ní a zínaɔ to tɔɔleu. A mɔsi gala kpaè ní mɔgotɛ pɔo sɛu we, fii i kpawà, iɔ kú ní sɛ̀anɔbɔɔ e wɛ̀ sɔpla.

²¹ Kí, a bɔɔlɛn kɛ. Yá pɔ Musude dɪlɛ ma dii kía yá musun kɛ: ²² Wa n ya wà n bɔ gbɛnazínaɔ guue, níɔ kú ní sɛ̀anɔbɔɔ, níɔ sɛ ble lán zuwa, fii i n gbɛ. Nyɔɔ ku màa wɛ̀ sɔpla e ò gɛ ò dɔ ké Musude mé

† 4:15 Daa 41.38

iko ví gbēnazína kpalaɔwa, mé ì gbé kpa kpalau lá a yeiwa. ²³ Lá à mè wà limiɔna ní a zína tó, bee mè tó n Lua dḡ ikode ũ, a ɛa n kpa kpalau. ²⁴ Ayāmeto kí, ma ɛdamaɛ bee ma. Kē n duunawa, níɔ yáke a zéwa. N n yāvāikea tó, níɔ gbēkeke taasideɔne, n namablea i gɔɔ ga yɔɔ.

²⁵ Yápiɔ kí Nebukanɛza lè píi. ²⁶ Mɔ kuepla gbɛa àɛ bebe a be kpe zɔɔ musu Babeli. ²⁷ ɔ à mè: Babeli zɔɔ pɔ má kàɛ ma kiblekii ũn keo lò? Má kàɛ ní ma iko gbāao ma kíake gawi yáie. ²⁸ E yápi àò gé bɔi kía léu, ɔɔe bò luabe à mè: Kí Nebukanɛza, yá pɔ wa ò n musun ke: Wà n bɔ kpalauɛ. ²⁹ Wa n ya wà n bɔ gbēnazínaɔ guue, níɔ kú ní sèanɔɔɔ, níɔ sē ble lán zuwa. Nyɔ ku màa wè sopla e n ge n dḡ ké Musude mé iko ví gbēnazína kpalaɔwa, mé ì gbé kpa kpalau lá á yeiwa. ³⁰ Wegɔɔ yá pɔ wa ò Nebukanɛza musu kè. Wà aà yà wa bò gbēnazínaɔ guu, à sē blè lán zuwa, mé fii aà gbè. Aà mikā gè gbà lán kúu káwa, aà ɔkɔɔ gbà lán bā ɔkɔɔwa.

³¹ Ké wè soplapi pà, ma Nebukanɛza ma wesè ma musu gwá, ɔ ma su ma laaiwa. ɔ ma Musude sáaukpà, ma Gɔɔpiide tɔbò, ma beɛɛ dḡè. Asa aà kíake láaa vío mé aà kpala ìɔ ku gɔɔpiiɛ. ³² Gbé pɔ kú dúnia guuɔ pii deè pɔe ũo.‡ I ke lá á yeiwa ní gbāade pɔ kú musuɔ ní gbēnazína pɔ kú tɔɔɔ. Gbēe lí fḡ kpàè, gbēe lí fḡ òè: Bó níɛ ke weio.

³³ Gɔɔ pɔ ma su ma laaiwa, ɔ ma ɛa su ma kíakegawiu ní beɛɛo ní zɔɔkeo. Ma ìwaɔ ní ma bùsu gbāadeɔ ma gbɛa, aa ma kpa kpalau, ɔ ma iko

---

‡ 4:32 Isa 40.17

dè a káaua. ³⁴ Ma Nebukanεza máε musu Kía sáaukpasa, máε aà kpela, máε aà tɔbɔ, asa aà yákeaɔ maa píie, ɔ yáke a zéwa. A fɔ gbé pɔ ɔ azia se lesi busa.

5

Yá pɔ wa kè gɔwa

¹ Kí Balazaa a bùsu gbāadeɔ sɔsi dikpe blewa gbēɔn òaa sɔo, ɔ àle vεemiɔnɔ. ² Ké aà pɔ kè ípiwa na, à mè wà mó ní vua imibɔɔ ní ánuusu imibɔ pɔ a dezi Nebukanεza sèle Lua kpéu Yelusaleũɔ, à imiò, aàpi ní a bùsu gbāadeɔ ní a naɔ ní a nɔ pɔ i méseɔdilenéɔ. ³ ɔ wà mò ní imibɔpiɔ, aale imiò. ⁴ Aale vεemi, aale táa pɔ wà ní ké ní vuao ní ánusuo n mɔgotεo ní mɔsio ní lío ní gbεo sáaukpa. ⁵ Wegɔɔ gbēnazina ɔbò filia íi, àle lákè kibe gí pɔ wà bɔɔkèwàwa. Kía ɔpi è, àle lákè, ⁶ ɔ aà làasoo tò sɔ kèaàgu. Aà oa òɔkpà, aà wopεekliɔ bùsa, ɔ aà gbázina lù. ⁷ A wii gbāa lè à mè wà mó ní àsi'onao ní saanyāɔɔnɔ ní māsokεnaɔ. ɔ a ò Babeli ɔnɔnapionε à mè: Gbé pɔ wèsāε bee kyokè à a bɔɔlekèmeε, má gomusu tēa ní vua yābaao daè, i gɔ ma bùsu gbāadeɔ àaɔde ũ. ⁸ Ké kía ɔnɔnapio gè mípii, ɔ an gbēe i fɔ wèsāpi kyokè à a bɔɔlekè kíεo. ⁹ Sɔ èa kè kí Balazaagu maamaa, aà oa èa òɔkpà, mé aà bùsu gbēzɔɔ gò bíli guu.

¹⁰ Ké kía na kía ní bùsu gbēzɔɔ zɔa mà, à gèrízi bleblekpεu à mè: Adeɔ n dɔ ní aafiao Zái! Nsu to n làasoo n pɔ yao, nísu n n oa òɔkpao. ¹¹ Gbēe ku n bùsuu la, a Lua pɔ a kua adoa Nisina ví. N dezi Nebukanεza gɔɔ wa è a laai ví ní wezεo ní ɔnɔ lán Luawa. N dezi aà díle wezēnaɔ ní àsi'onao ní

saanyādōnao ní māsokenaō gbēzōō ũ. ¹² Aà ōno ní aà dōao pāsī, ì yápii maε. I nanaō bōoleke, ì yá zī'ūo yáasi polo ní yá'iaō. Aà tón Danieli. Kía tokpàè lo Belasaa. N aà sísi sō, ì yápi bōolekene.

¹³ Ké wà mò ní Danielio kíapi kíi, ò a dè: Mmε ní zìzo pò wí mε Danieli, ma dezi bòò Yuda bùsuu ũa? ¹⁴ Má mà wà mē ní Lua Nisína vī, ní laai vī ní wεzēo ní ōno gbāao. ¹⁵ Wà mòmεε tia ní ōnoaō ní àsi'onao aa wēsāε bee kyokε, aai a bōolekemεε, āma aai fōo. ¹⁶ Má mà ni fō ñ yáō bōoleke, ni fō ñ yá'iaō polo. Tó n fō n wēsāε bee kyokè ní a bōolekēmεε, má gomusu tēa ní vua yābaao danε, ní gō ma bùsu gbāadeō àaōde ũ.

¹⁷ O Danieli dè: Nyō n gbaō kūa, ní asea ke gbēpāleε. N beeo má wēsāpi kyokεne kí, mí a bōolekene. ¹⁸ Kí, Lua Musude mé kíake ní zōokεo ní gawio ní bεεeo kpà n dezi Nebukanεzawa. ¹⁹ Lá à aà sè lesī màa, gbēpii aà vīa vī, aai misiilè, bui pii ge yá'oa bui pīn nò. Gbέ pò a ye de, ì aà dεε. Gbέ pò a ye bō, ì aà bōε. Gbέ pò a ye gba gbāa, ì aà gba gbāa. Gbέ pò a ye kēsā, ì aà kēsāε. ²⁰ Ama ké à azīa sè lesī mé aà swá yīaa mé à zazakù, ò Lua aà bō kpalaui, à aà gawi kō'è. ²¹ Wà aà ya bō gbēnazīnaō guu, aà làasoo gō lán nòbōowa. A kú ní saeo, à sē blè lán zuwa. Fíi aà gbè, ò a dō sa ké Lua Musude mé iko vī gbēnazīna kpalaōwa, mé ì gbέ pò a yei kpa kpalaui. ²² Mpi sō Balazaa, aà tōñnan n ũ. Baa ké ní yápio dō pii, ni nzīa busao. ²³ N le'è Dii Musudewa. N tò wà mò ní aà kpé imibōō, ò mpi ní n bùsu gbēzōō ní n naō ní n nō pò ni mēsεdilenéoo a vēemìò, ò n táa pò wa kè ní vuaō ní ánusuo ní mōgotēo ní mōsio ní lío ní

gbɛo sáaukpà, pɔ pɔ aali gu'eo, aali yāmao, mé aa d̄sa vío. N wēni ní n ziao ku Lua ɔz̄le, ɔ ni aà kpɛlao.

24 A yáí a tò ɔpi mò wēsāpi k̄è.

25 Yá pɔ ɔpi k̄èn ke: Mene, mene, tekeli, pɛesi.*

26 Yápiɔ bɔɔlɛn ke: Mene mè Lua n kpalablegɔɔ nàò, à a lɛzè. 27 Tekeli mè wà n gbia lɛgwà kiloowa, wa è ni kiloo seo. 28 Pɛesi mè wà n kpala kpaale Mɛdɛɔ ní Pɛesiɔnɛ.

29 Balazaa yā'ò, ɔ wà gomusu t̄ea ní vua yābaao dà Danieliɛ,† wà kpāwakè wà mè, aà bùsu gbāadeɔ àaɔden aà ũ. 30 Gwāasín doupi guu ɔ wà Babiloni kí Balazaa dè.

6

Danieli zua n̄ɔmusu t̄òu

1 Mɛdɛ bui pɔ w̄i oè Daliusi mé z̄lɛ aà gbɛu a wè bàaɔ ní plaode guu. 2 A kà Daliusigu à bùsu gbāadeɔ dilɛ gb̄ɛn basoolo, ɔ à ní dilɛdile a bùsuu píi. 3 A lɛdamadeɔ dilɛ gb̄ɛn àaɔ an d̄baanaɔ ũ. Danieliá gb̄ɛn àaɔpiɔ doe. Bùsu gbāadeɔ ì ní yáɔ s̄lɛ siu lɛdamadepiɔnɛ, ké aasu ásooke kíaɛo yáí. 4 Danieli ɔnɔ gbāa dɛ lɛdamade kíniɔ ní bùsu gbāadeɔla píi, ɔ kía zèò à aà dilɛ a bùsu gb̄ɛz̄ɔ ũ. 5 ɔ lɛdamade kíniɔ ní bùsu gbāadeɔ lé zɛwɛlɛ wà yāe ewà kpala pɔ a blèpi yá musu, āma a tàae vío, aai yāe ewàò, asa a náai ví a yākea guu píiɛ. Ili pākpa yāeio, ìli zā yāewao. 6 ɔ aa mè: Wá yāe e Danieliwa bauo, mé i ke aà Lua sísia yá musu bàasio. 7 ɔ lɛdamade kíniɔ ní gbāadeɔ k̄ɔ nàaa aa gè kía lè aa mè: Kí Daliusi, adeɔ n d̄ɔ ní aafiao! 8 Wá bùsu d̄baanaɔ ní kíaɔ ní

* 5:25 Bee mè nao, nao, gbia lɛgwà, kpaale. † 5:29 Daa 41.42

zìgõ d̄baanao n̄ gbãadeo n̄ ledamadeo n̄ n̄ ìwaõ p̄íi, wa lekpaãí wá è a maa n̄ yáε bee dileε, ní tó wà zíkewà. E gɔɔ baakwi léu gbé p̄ó sù wabikè diiewa ge gbēnazinan nò, mé i ke n̄m̄ε à wabikèmao, wa ade se zu nòomusuo t̄dou. ⁹ Kí, yápi dile sa, ní n tó da láε beeu, ké gbēε su lileo yái. Iõ de Medeo n̄ Peesio ikoyã p̄ó wa f̄õ a bãdeõ ù. ¹⁰ Ǿ kí Daliusi yápi d̄ile à a tó dàlau.

¹¹ Ké Danieli mà wà yápi d̄ile, à tà be. Aà kpea p̄ó kú kpé musu fenentio b̄õaa n̄ Yelusaleũo wēwēa. Ǿ à kùle wabikè Luawa à aà sáaukpà, lá ìõ ke lá gu lé d̄õ gēn̄ aaõ'aaõwa. ¹² Ǿ gbépio m̄ò s̄iaàzi, aa è àle wabike Luawa, àle kulekè. ¹³ Ǿ aa gè kía lè yá p̄ó a d̄ilepi musu aa m̄è: N yād̄ile n̄ m̄è e gɔɔ baakwi gbé p̄ó wabikè diiewa ge gbēnazinan nò, mé i ke n̄ b̄aasio, wa ade se zu nòomusuo t̄douε. Kía m̄è: Yápi sea v̄io, à ḡõ Medeo n̄ Peesio ikoyã p̄ó wa f̄õ wà a bãdeõ ùε. ¹⁴ Ǿ aa òè: Yuda bùsu z̄iz̄õ Danieli lí n̄ yádao ge yá p̄ó n̄ d̄ilepi. Iõ wabike Luawa lá gu lé d̄õ gēn̄ aaõ'aaõε. ¹⁵ Ké kía yápi mà, à kèè ìi maamaa. A zèò à Danieli suaba, ò àle aà b̄õa zé weεe e ìatē gè gèò kpéu. ¹⁶ Ǿ gbépio k̄õ n̄aaa aa m̄ò kía lè aa m̄è: Kí, n̄ Medeo n̄ Peesio ikoyã d̄õ, wà m̄è yá p̄ó kía d̄ile n̄ yá p̄ó à giio lileã v̄io. ¹⁷ Ǿ kía m̄è wà m̄ó n̄ Danielio wà aà zu nòomusuo t̄dou. Kía ò Danielie: N Lua p̄ó n̄io kùlè ḡõpii n̄ b̄õ!

¹⁸ Ké wà aà zù t̄õopiu, wà gbε se tà t̄õopile, ò kía seelakèwà n̄ a t̄ãanao n̄ a bùsu gbãadeo t̄ãanao, ké gbēε su yāe lile Danieli musuo yái. ¹⁹ Ǿ kía tà be, à ḡi p̄õblei gwāasina bee, mé i a n̄õee gbεao. I f̄õ ì'ò. ²⁰ Ké gu d̄ò, guwe lé k̄é, ò kíapi f̄ile gè nòomusuo

tòopi kíi kpakpa. ²¹ Ké à sò tòopii, à lezù Danielizi ní pòsiao à mè: Danieli, Danieli, Lua béé zòblena! N Lua pò nio kùléè gɔɔ píi fì n bɔ nòomusuo lézia? ²² Danieli wèwà à mè: Lua n dõ ní aafiao Záai! ²³ Ma Lua a Malaika zì, à mò nòomusuo lé kùaa, aai ma kè'iao, asa ma kèè yāesaide úe. Kí, mi tàaee kene ziio. ²⁴ Kía pɔ kèna maamaa, ɔ à mè wà Danieli bɔ tòopiu. Ké wà aà bò, wi aà gue e à kè'iao, ké a Lua náai ví yáí. ²⁵ Ǿ kía mè wà mós ní gbé pò yádbò Danieliwao, ɔ wà ní zuzu tòopiu sɔ ní ní néo ní ní nao. E aao gé zíle lei, nòomusuo ní gbá aa ní kùkù, aa ní wáo wíwi píi.

²⁶ Kí Daliusi laké gbé pò kú a bùsu guuone píi, bui píin nò, à mè: Aɔ kú ní aafiao maamaa! ²⁷ Ma yáe bee díle ma bùsu gbépiiεε. Aao Danieli Lua vía ví, aai misiiléè. Asa Lua béé pò kú gɔɔpiin aà ũ. Aà kpalaá kpala láasaie, mé aɔ kible gɔɔpiiε. ²⁸ I gbé suaba, í ní bɔ. I dabudabuo ní yábɔnsaεɔ ke musu ní zíle. Ǿme Danieli bò nòomusuo lézi. ²⁹ Danieli gbáa'è Daliusi kiblegɔɔ ní Peesi bui Kilusi kiblegɔɔ.

7

Danieli wépfungu'ea wàì mèn síiɔ yá musu

¹ Babeli kí Balazaa kpalablea wè séia guu ɔ Danieli wépfungu'è, à yāe è a làasoo guu gɔɔ pò á wúlea a liiwa, ɔ à wépfungupi yá kè láu, à a yá mideɔ ò. ² Danieli mè: Málε gugwa wépfungu'ea guu gwāasina, ɔ ma luabe íana è mèn síiɔ, aale fele ísia zɔɔa. ³ Ǿ wàì zɔɔ mèn síiɔ bòle ísiau, an bui dodoa kɔε.* ⁴ A séia bò nòomusuwa, a kúu gāsiao

* **7:3** Zia 13.1, 17.8

kà, ̄ wà àà kpán'aekè wà gèò Mae Zipi kíi. ¹⁴ A àà kpà kpalau, à iko kpàwà ní gawio, ̄ gbépii kùlèè, bùsu píi gbé ge bui píin nò. Àà iko aò ku gɔɔpiiè, a láaa vío, mé àà kpala a midè bauo.†

Wépfungupi bɔɔlè

¹⁵ Ma Danieli ma pɔ yà. Yá pɔ mále e ma làasoo guu tò s̄ kèmagu. ¹⁶ Ma s̄ gbé pɔ ze weɔ doi, ma yápiɔ síana gbèawà píi. ɔ à yá'òmèè à yápiɔ bɔɔlekèmèè. ¹⁷ Wàì z̄ mèn síiɔpiá kpala mèn síiɔ pɔ aa bɔ dúnia guuɔ. ¹⁸ Ama Musude gbéɔ mé aa kpala si aa ble, aaiɔ ví gɔɔpii, aò láaa vío.‡ ¹⁹ Bee gbèa má ye síana d̄ wàì síiɔde yá musu. A adoa ní wàì kíniɔ, ì to vía gbé kú deńla. Àà swaaá m̄siè, àà ɔkɔá m̄gotèè, ì pɔ s̄ à wíwi, mé ì ̄z̄ a kíni pɔ ḡwa. ²⁰ Má ye kóba mèn kwi pɔ kú àà miwaɔ yáasi d̄ ló ní kóba pɔ b̄ ̄ kóba mèn àaɔ wòlo aa gub̀̀è. Kóbapi wé ví ní léo, ì wala yá'o mé àà zèa gbãa de a kíniɔla. ²¹ Ké mále gwa, kóbapi lé zika ní Lua gbéɔ, àle ní fu. § ²² ɔ Mae Zipi mò yánakpà Musude gbépiɔwa, asa kpala ḡsa Lua gbéɔ pɔ ù gɔɔ mé kà.*

²³ Wa òmèè wà m̄: Wàì mèn síiɔdepiá kpala síiɔde pɔ a bɔ dúnia guuè. A adoa ní kpala kíniɔ, a da dúniaa píi, i ̄z̄wà, i wíwi. ²⁴ Kóba mèn kwipiá kpalapi kía gbèɔn kwi† pɔ aa kibleɔ. Kía pɔ dodoa ní a káauɔ a fèlè ní gbèa, i kía gbèɔn àaɔpiɔ bɔ kpalau. ²⁵ A Musude tob̄̀esi,‡ a gbãamɔ àà gbéɔnè, a wèelè à gɔɔ ní yá pɔ Lua díleɔ lile. Wà Lua gbéɔ nàè àà

† **7:14** Flp 2.9-11, Zia 11.15   ‡ **7:18** Zia 22.5   § **7:21** Zia 13.7

* **7:22** Zia 20.4   † **7:24** Zia 17.12   ‡ **7:25** Zia 13.5-6

ozí wè àaõ ní kinio. § 26 Ama yákpalekenao zõle aa aà bɔ kpalau, aai kpalapi midε míomio e gɔɔpii. 27 Wa dúnia kpalao pii kíake ní ikoo ní zɔkεo kpa Musude gbéowa.* Aà kpalapiá kpala láasaie,† mé kpalablenao kúleè aa misiileè nípii. 28 Yápi lén we. Ma Danieli, ma làasooɔ tò sɔ kèmagu maamaae, ma oa ɔɔkpà, ɔ má yápi kúa ma nòseu.

8

Sāsakao sòleka ní Blesanao

1 Balazaa kpalablea wè àaõde guu ma Danieli ma wépfungu'è a pɔ má è káau bàasi. 2 Mále gugwa ma wépfungu'eapi guu, ɔ má è má kú kibe Susa wéleu Elaũ búsuu. Má kú swa pɔ wí me Ulai sae. 3 Ma wesè ma gugwà, ɔ ma sāsakao è zea swapi le. A kóba pla. Aa gbàa, āma ado gbàa de adoa, a pɔ pɔ gbàapi bɔ gbεzãe. 4 Ma sāsakaopi gwà, àle sɔ́ dada be'ae oi ní gugbāntoo oio ní gεomidɔkii oio, àle kóbamale. Nɔbɔe a fɔ ze à aà dāo, mé gbēe a fɔ ní bɔ aà ozio. Iɔ azia pɔeã kee, ɔ à azia dī.

5 Mále làasooke yápiwa, ɔ ma blesana è, à bɔ be'ae oi à mà dúniaa pii, aà gbá i ká tɔɔlewao. Kóba zɔɔ dɔ aà wé taau. 6 A gè sāsakao pɔ zea swalepi kii, ɔ à kúu'ò à sùwà n pɔkūma pāsio. 7 Má è, ké à sùwà ní pɔfēo màa, à aà gbègbē à aà kóba mèn plapio è'è, ɔ sāsakaopi i fɔ kaakaanakèo. Blesana aà se nè à ɔzɔwà, gbēe i fɔ aà bɔ aà ozio. 8 ɔ blesana azia dī, āma ké à pèle maamaa, aà kóba zɔɔpi è, ɔ kóba

§ 7:25 Zia 12.14, 13.7 * 7:27 Zia 20.4 † 7:27 Zia 22.5

pàleɔ bò kpa mèn síiɔ a gɛɛ ũ, an lé dɔdɔ dúnia gola síiɔwa.

⁹ Kóbapio do gɔnakè nénannɔ, ɔ à zɔɔkù maamaa. A gè gɛɔmidɔkii oi ní gukpe oio ní búsu kefena oio.

¹⁰ A zɔɔkù e à gè pè luabe zígɔɔwa, ɔ à ní saanaeɔ kwè zíle* à ɔzòmá. ¹¹ A azia di à sáakpà ní zígɔɔpio Kíao. A sa pò wɔ owà lá gu lé dɔ mɛde, à aà kúkii kè bezia ũ. ¹² Wà zígɔɔpio nàè a ɔzi ní sa pò wɔ o lá gu lé dɔ taae pò wa kè yáí, ɔ à síana pàle zíle. Yá pò a kè píi à saasè. ¹³ ɔ má mà malaika lé yá'o, ɔ malaika pàle aà là à mè: Wépungu'ea yápi aɔ gé e bɔe ni? Sa pò wɔ o lá gu lé dɔ yápi ní taae pò a yá a dimáo ní Lua kpé kpaamáo ní ɔzɔa zígɔɔpiowao. ¹⁴ ɔ a òmɛɛ: Aɔ gé e gɔɔ òaa kuɛdo ní basɔoɛ (2.300) sa'oa kɔɔ ní oosio gbɛa, Lua kpé i gbasa bɔ maa.

Wépungu'epi bɔlekeɛ

¹⁵ Gɔɔ pò ma Danieli mále wépungupi e màa, mále zɛwɛɛɛ mà a yáasi dɔ, ɔ ma pɔe è zea ma aɛ, à bò lán gɔɛwa. ¹⁶ ɔ ma gbɛnazina bɔɔ mà bɔa Ulaii. A lezù à mè: Gablieli,† wépungu pò gbépi è bɔlekeɛ. ¹⁷ A sòmazi ma zekli. Ké àle mó, iwáa kà ma pɔa, ɔ ma wule ma gbɛɛu. A òmɛɛ: Gbɛnazin né, ñyɔ dɔ ké wépungu pò ní è de dúnialaagɔɔ yá ũɛ. ¹⁸ Gɔɔ pò àle yá'òmɛɛ, i ma kũ gbãa, má wúlea ma gbɛɛu. ɔ à ɔnàa à ma fele à ma zɛ. ¹⁹ A mè: Mále yá pò a mɔ luapɔkũmabɔbɔma gɔɔgbɛzãzi onɛɛ, asa dúnialaagɔɔ yáɛ. ²⁰ Sāsakao kóba mèn plaade pò ní ɛpi de Mɛdeɔ ní Pɛɛsi kíao ũɛ. ²¹ Blesana sɔ Gelesi kpalae, kóba zɔɔ pò dɔ aà wé taau mé a kía séia ũ.

* **8:10** Zia 12.4 † **8:16** Luk 1.19, 26

²² Kóba mèn síiṣ pọ̀ bọ̀le kóba pọ̀ è g̃e ùpíṣá kpala mèn síiṣ pọ̀ aa bọ̀le aà bui guuṣe, àma an gbāa a kaaàwao.

²³ An kpalablea g̃ṣṣgbézāzi, tó an tàaek̃ea lé kà, kía oapās̃ide k̃ṣnik̃i a f̃ele. ²⁴ Aà gbāa a káf̃i, i ke ní aáz̃ia gbāao no. Aà p̃okaal̃ea a dimá. Yá pọ̀ a ke píi a bọ̀leie, a g̃ṣsa gbāao ní Lua gb̃éṣ d̃eṣnz̃ṣ. ²⁵ Aà k̃ṣni guu aà m̃ṣaf̃li a bọ̀leie, iṣ dile a ka. Tó gb̃éṣ yāe daao, ṣ a ní d̃eṣnz̃ṣ dasidasi, i f̃ele ní k̃iaṣ K̃iao. Wa aà kaale, àma gb̃enaz̃ina ṣ no.

²⁶ Sa k̃ṣṣ ní sa oosio og̃ṣṣ w̃épfungu pọ̀ ní èá síanae. Yápi ká láu, asa a keg̃ṣṣ z̃àè. ²⁷ Ma Danieli ma ỹèèè làa, ṣ ma gyāk̃è g̃ṣṣpla. Ké ma f̃ele, ma ea z̃ik̃è k̃ie. W̃épfungu pọ̀ má èpi yá dia, mi a b̃ṣṣle d̃ṣo.

9

Danieli wabik̃ea Luawa

¹ Aasuelu né Daliusi, M̃ede bui, kpalablea Babiloni bùsuu w̃è séia guu, ² ma Danieli ma yá pọ̀ Dii ò ānabi Zelemiie* è taalau à mè, Yelusaleū a g̃ṣ bezia ũ w̃è bàaṣkwie. ³ Ṣ ma aed̃ò Dii Lua kúkiwa ma kulek̃èè, ma wabik̃èwà ní l̃eyeo, má z̃ṣl̃ea tufua ní zw̃ankas̃ao daa. ⁴ Ma wabik̃è Dii ma Luawa, ma a gb̃éṣ duunao òè. Ma mè: N yá na Dii Lua. N z̃ṣṣ, ni to vía ní kú. Niṣ n bàa kua ní gb̃é pọ̀ yenzi aaf̃ misiile yá pọ̀ ní d̃ileṣneṣ k̃ua gb̃ēke guu. ⁵ Wa duunak̃è wa yāṽaik̃è. Wa tàaek̃ène, wa z̃āne yáwa. Wa b̃ṣ yá pọ̀ ní d̃ileṣ ní n ikoyāṣ kpe. ⁶ N z̃ṣṣbl̃ena ānabiṣ yá'ò wá k̃iaṣne ní wá kpalablenao ní wá dez̃iṣ ní wá bùsu gb̃éṣ píi ní n t̃ṣo, ṣ wi n yāmao. ⁷ Dii, ní maa. Wápiṣ

* **9:2** Zel 25.11, 29.10

sɔ wa gɔ́ ní wíó gbã, wá Yelusaleũdeɔ́ ní Yudaɔ́ p̄íí ní Isaili pó kú kãíɔ́ ní Isaili pó kú zà̀ bùsu pó n ní fãaaun an bɔa n kpɛ yáíɔ́ p̄íí. ⁸ Dii, wí wá kú duuna pó wá kènɛ yáí, wápiɔ́ ní wá kíáɔ́ ní wá kpalablenáɔ́ ní wá dezíɔ́. ⁹ Dii wá Lua, baa ké wa zãɛ yáwa, ní sósobi ví ní sùuuo. ¹⁰ Dii wá Lua, wi misiilenɛo, wi té ikoyã́ pó ní dà n zòblena ãnabíɔ́nɛ aa òwɛɛɔ́zío. ¹¹ Isailiɔ́ p̄íí pà n ikoyã́, aa gĩ n yãmai. Ɔ n láaikèwá ké wa duunakènɛ yáí, lá ní ò n zòblena Mɔ́zizi ikoyã́ láuwa. ¹² N yá pó n mè a wá le kèwɛɛ ní wá dɔ́aanaɔ́. N yáyiawá, wi yá pó Yelusaleũ lè taa e dúniá guu yãao. ¹³ Wá Lua, yápi wá lé lá a yá kú Mɔ́zizi ikoyã́ láuwa,† kási wi n kíi wɛɛɛo, wi mikè wá duunaɔ́wa wa laaidò n síanawao. ¹⁴ Dii wá Lua, n wetè wá yáí, ò n yápi yiawá, asa n yá ɔ́ na n yãkea guu píie, ò wi n yãmao. ¹⁵ Dii wá Lua, n wá gbé́ pó de n gbé́ ɔ́ bòle Egipi ní n gãsa gbãao, n tɔ̀bò lá a ku e ní a gbãowa. Wa duunakè, wa tàakènɛ.

¹⁶ Dii, lá n yãkeaɔ́ maa p̄íí, n n pɔ́kũma ní n pɔ́fɛo wee n wéle Yelusaleũ ní n gbèsíslowa sa, asa Yelusaleũ ní wá gbé́ pó de ní gbé́ ɔ́ gò láanipɔ́ ɔ́ gbé́ pó liaawázíɔ́nɛ píie wá duuna ní wá dezíɔ́ yãvãikɛao yáí. ¹⁷ Wá Lua, mapi n zòblena wabi pó mále kema si sa ní ma wɛna wiio. N kúkíi pó gbòo gwa n tó yáí. ¹⁸ Ma Lua, swákpa n ma yãma. Wése n wéle pó n tó kuwà bezia gwa. I ke wá maakɛa yáí wále wabikeimao, n sósobi zɔ́o yáie. ¹⁹ Dii, ma yãma! Dii, sue! Dii, swáɛɛ ma yáí, ní ke kpakpa! Ma Lua, n̄su gɛgɛo n tó yáí, asa n tó dɔ́ wélepi ní n gbé́owaɛ.

† 9:13 Iko 11.28, 28.15-68

Wè sopla lɛɛ bààṣkwi yá

²⁰ Gɔɔ pɔ́ máɛ yá'o màa, máɛ wabikɛ, máɛ ma duuna o ní ma gbé Isailiɔ pɔɔ, máɛ sùuugbea Dii ma Luawa aà gbèṣiṣi yá musu, ²¹ ké máɛ wabikɛ màa, Gablieli,‡ gbé pɔ́ má è wépfungu'ea guu yāapi vùà mò ma kíi sa oosi ogɔɔ. ²² A yá'òmɛɛ à mè: Danieli, ma bɔ mɔma ké mà ní wé kɛnɛɛ, n dṣa i káfi. ²³ Ké n na wabikɛawa, Lua sɪnnɔ, ṣ ma mɔ oinɛ, asa aà gbé yenziden n ũ. Laaidɔ yáɛ beewa, làasookɛ wépfungu pɔ́ níɛ ewa. ²⁴ Lua wè sopla lɛɛ bààṣkwi ðilɛ n gbéɔnɛ ní n wélepɪo, ké à tàaɛ midɛ à duuna vɪɛ, à yāvāiɔ kéwá, i bɔ ní maake láasaio, wépfungu'ea ní ānabikɛkɛao lé i ká, wi luakukii sakē. ²⁵ Làasookɛ yāpiwa, níɔ dṣ ké sɛa gɔɔ pɔ́ wa ðilɛ Yelusaleū ea sua a pá ziuwa e à gè pè kía pɔ́ Lua kpà mɔgɔɔwa aɔ dɛ wè soplapla lɛɛ sopla ní wè soplapla lɛɛ bààṣ ní plaoo ũɛ. Wa ea káɛ, wi a gāaɛɔ kɛkɛ ní zɛaɔ, āma taasi aɔ ku gɔɔpi. ²⁶ Wè sopla lɛɛ bààṣ ní plaopi gbɛa wa kíapi bɔlía, gbɛe a zɛaàɔɔ. Kía pɔ́ lé mɔ zīgɔɔ wélepɪ kaalɛ ní Lua kpéo. A lé a ká lán í daa pɔɔlawa. E a lé àɔ gé kái zikaa ní gudɛo aɔ ku lá Lua ðilɛwa. ²⁷ Kíapi a lɛdoũkɛ ní gbéɔ dasi e wè sopla. Wè soplapi guoguo a sa'oa ní gbadaao midɛ, i tɛ gudɛna§ péɛ we e kaalɛ pɔ́ Lua ðilɛ gudɛnapiɛ gɛ aà leð.

10

Gawide bɔ mɔa Danieliwa

‡ 9:21 Luk 1.19, 26 § 9:27 Dan 11.31, 12.11, Mat 24.15

¹ Pɛɛsió kɪ Kilusi kpalablea wɛ̀ àaãde guu wà yá b̄iiwà Danieli pó w̄i mɛ̀è lɔ Belasaaɛ. Yápiá s̄ianaɛ mé ìadama z̄ɔ yáɛ. A yápi mà wépfungu'ea guue, ñ wà a b̄ɔlɛkèè.

² Gɔɔ bee ma Danieli, mále pɔsia ke e ãs̄ɔa àaã.

³ Mi blenana bleo, n̄ò ge v̄ɛɛ i ḡɛ ma léuo. Mi n̄ísidɔɔ e ãs̄ɔa àaãpi gè làaò.

⁴ Mɔ s̄éia gɔɔ baasɔ m̄endosaide z̄í má zea swa z̄ɔ pó w̄i mɛ̀ Tigilisi saɛ. ⁵ Ma wesè ma gugwà, ñ ma gb̄ɛɛ è pó pua daa mé vua maa asana d̄ɔa aà pi. ⁶ Aà mɛ̀ b̄ò lán gb̄è b̄ɛɛdewa, aà oa de lán loupilɛawa. Aà wé de lán tévuawa, aà ɔɔ ní aà gb̄áɔ lé tɛke lán m̄ogot̄ɛ yɔɔawa. Aà lɔ de lán dasi k̄ɔfiwa.*

⁷ Ma Danieli máme ma wépfungupi è mado. Gb̄é pó kumanɔɔ i eo. S̄ɔ k̄ɛ̀ngu, ñ aa bàalè gè ùlɛ. ⁸ Máme ma ḡɔ mado, mále wépfungu z̄ɔpi e. Ma gb̄aa làa, ma oa ñk̄pà, ma ḡɔ ȳɛɛesai.

⁹ Ma aà lɔ mà, ñ gɔɔ pó mále ma, i ma k̄u gb̄aa, má w̄úlea ma gb̄ɛɛu. ¹⁰ ɔ wà ɔnàa wà ma se ma kulɛ ma koso ní ma ɔowa, mále lualua. ¹¹ ɔ wa òmɛɛ: Lua gb̄é yenzide Danieli, laaidɔ yá pó mále onɛwa. Fɛlɛ zɛ, asa wà ma z̄ímaɛ. Ké a òmɛɛ màa, ma fɛlɛ zɛ, mále dedee. ¹² ɔ à èa òmɛɛ: Danieli, n̄isu to vía n k̄uò, asa za gɔɔ s̄éia pó n n n̄òsɛ kpà yáwaaipaawa mé n nz̄ia b̄usa Luaɛ, a s̄innɔ. N yápi yáí ma moi. ¹³ Pɛɛsi kpala malaika k̄ia zez̄òmɛɛ gɔɔ bao ní m̄endoo, ñ malaika k̄iaɔ do Miseli† m̄ò d̄òmalɛ, ñ ma gb̄aa denla kè Pɛɛsi k̄iaɔnɛ. ¹⁴ Ma mɔ yá pó a n gb̄éɔ le gɔɔgb̄ez̄ázi b̄ɔlɛkɛinɛɛ, asa wépfungu pó n̄ȳɔ e lɔ de zia yá ùɛ.

* **10:6** Zia 1.13-15, 19.12 † **10:13** Yud 9, Zia 12.7

15 Goo pɔ̀ àlɛ yápi omɛɛ, ma a mipèlɛ, má nílɛ kpé.
 16 Gbé pɔ̀ b̀ gbēnazinawapi ɔ̀kà ma léwa, ɔ̀ ma lɛb̀ò
 ma yá'ò. Má ò gbé pɔ̀ zɛa ma aɛɛ: Dii, wāwā t̄̀a pɔ̀
 pɔ̀ málɛ e yái, ma ḡo yèɛɛsai. 17 Dii, kpelewa mapi
 n zòblɛna má f̄s̄ yá'onnoì? Má gbāa v̄i lɔ̀o, málɛ
 wek̄i e lɔ̀o. 18 Gbé pɔ̀ b̀ gbēnazinawapi èa ɔ̀kàa à
 ma gba gbāa 19 à mè: Lua gbé yenzide, n̄su to v̄ia n
 k̄ūo. Nȳɔ̀ kú n̄ aafiaoɛ! N n̄ mɛ kpáɛ! S̄ɔ̀dile! Ké à
 yá'òmɛɛ, ma gbāakū, ɔ̀ ma mè: Dii, yá'omɛɛ sa, asa
 n ma gba gbāa. 20 ɔ̀ à mè: N yá pɔ̀ tò ma m̄o n k̄i
 d̄sa? Má ɛa gé z̄ika n̄ Pɛɛsiɔ̀ malaika kíapio tia. Tó
 ma ta, Gelesiɔ̀ malaika kía a m̄o. 21 Ama má yá pɔ̀
 kú síana taalau onɛ ḡia. Gbēɛ zɛaman̄o kíapio yá
 musuo, sɛma á Isailiɔ̀ malaika kía Miseli bàasio.

11

1 Mɛdɛ bui Daliusi kpalablea wè s̄éia guu, ma zɛ
 giaàn̄o, ma kàedàaàzi.

Gɛomidɔ̀k̄i kía n̄ gubāntoo kiao

2 Síana máɛ onɛ. Kía p̄alɛ feɛ gb̄ɛon̄ àaɔ̀ Pɛɛsi.
 An síiɔ̀de té n̄ kpɛ, aɔ̀ àizɛɛ v̄i maamaa d̄ɛn̄la. A
 gbāakū a àizɛɛpi yái, i to gbépii feɛ n̄ Gelesi bùsuo.
 3 Kía gbāade a feɛ kpala z̄ɔ̀ ble, iɔ̀ kɛ lá a yeiwa.
 4 À feɛa gbɛa àà kpala a gboo à kɛ lɛɛ síiɔ̀, d̄unia
 gola síiɔ̀ n̄ a p̄o. I kɛ àà buiɔ̀ mé aa kpalapio bleo,
 gbēp̄alɛɔ̀ mé aa ble mé àà kpalapio gbāa a ka a
 k̄auwao.

5 Gɛomidɔ̀k̄i kía a gbāakū, àà z̄iḡɔ̀ gbēz̄ɔ̀ɛ i
 gbāakū d̄eaàla, i kible, àà kpala aɔ̀ z̄ɔ̀. 6 Goo pla
 gbɛa aa lɛdoũkɛ. Gɛomidɔ̀k̄i kía a a nɛnɔ̀ɛna kp̄ás̄ā
 gubāntoo kíaawa yáyea n̄ k̄ɔ̀ seela ũ, āma n̄ɛpi

yáí, ãma gɔɔpla gbɛa a gaɛ, i kɛ pɔkũma ge zĩ yáí no. ²¹ Aà gɛɛ aɔ dɛ gbɛ́ gia pɔ wi aà kpa kpalauo ũ. Gɔɔ pɔ gbɛ́ yãe yãdaao, a mɔ lenakasané, i kpala símá. ²² A zĩgɔɔ wíwi a aɛ kélékɛɛ, a n̄ kaalɛ n̄ kía pɔ à lɛdoũkɛaànɔ. ²³ Lɛdoũkɛaànɔ gbɛa a bɔ aà kpɛ, aà gbãa i káfi, baa tó aà gbɛ́ dasio. ²⁴ A si b̀usu táaede gbɛ́ pɔ yãe yãdaaozĩ, i yá pɔ a maeɔ ge a deziɔ i e k̀ɛo kɛ. A n̄ pɔɔ sɛɛ, a n̄ pɔtuɔ naaa, i n̄ àizɛɛpiɔ biilɛ a ìwaɔnɛ. A v̄aikpaaf̄ n̄ zɛgik̄iɔ, ãma a gɔɔplakɛo. ²⁵ A s̄ɔdile, i t́kpa az̄iau, i si gɛɔmidɔk̄i kíazi n̄ zĩgɔɔ dasidasi. Gɛɔmidɔk̄i kíapi a zikaànɔ n̄ a zĩgɔɔ dasi pɔ an gbãa k̀ɛ zàiɔ, ãma a f̄ɔ, asa wa lɛkpaaf̄aaz̄iɛ. ²⁶ Gbɛ́ pɔ aaf̄ pɔbleànɔ zibɔnkɛkɛɛ. Wa aà zĩgɔɔ yá, wi n̄ daside dɛdɛ. ²⁷ Kía gbɛ́ɔn plapiɔ z̄ɔlɛ táabũnu doũi n̄ ǹɛv̄aio, aai ɛɛtok̄ɛ. A zɛkɛo, asa yá a midɛ a gɔɔwaɛ. ²⁸ Gugbãntoo kía a da a b̀usu zɛú n̄ àizɛɛ z̄ɔɔ, ãma a v̄aikpaaf̄ n̄ gbɛ́ pɔ Lua bàa kúrn̄ɔɛ. A yáiyamá, i gbasa ta a b̀usu.

²⁹ Tó a gɔɔ kà, a ɛa si gɛɔmidɔk̄i b̀usuzi, ãma gbɛzã yápi aɔ dɛ lá a káauwao. ³⁰ Bɛ'aɛdɛɔ giè n̄ gó'ilɛnaɔ, i vl̄anau, i ɛa gé kp̄ɛnɛbɔbɔ gbɛ́ pɔ Lua bàa kúrn̄ɔɔwa. A zɛ n̄ gbɛ́ pɔ aa Lua bàakuaaf̄nɔ yá gb̀oɔ, ³¹ aà zĩgɔɔ i Lua kpé gbãɛ, aai sa pɔ w̄ɔ o lá gu lé dɔ midɛ, aai t̀ɛ gudɛna* p̄léu. ³² A gbɛ́ pɔ aa Luabaakuaaf̄nɔ yá gb̀oɔ ò̀kpa n̄ mɔafilio, ãma gbɛ́ pɔ aa n̄ Lua d̄ɔ zɛ gbãa, aai giè. ³³ An gbɛ́ pɔ ò̀nɔ w̄ɔ yãda gbɛ́ dasidɛnɛ, ãma gɔɔplanaɛa wa n̄ gbɛ́ɔ kwé n̄ f̄ɛndao, wa n̄ gbɛ́ɔ kpasa, wa n̄ gbɛ́ɔ ka kpéu, wi n̄ pɔɔ símá. ³⁴ Tó aa kpàgua màa, wa

* **11:31** Dan 9.27, Mat 24.15

dɔ́rɪɛ ɣɔɔ, mɔ́afilideɔ i namá dasi. ³⁵ Ɔnɔnapi keeɔ kpagua, ké Lua e ní baasa à ní gbásí wolomá, an nòse i pu e ɣɔɔ lé ká, asa ɣɔɔpi a ka lá Lua dílewaε.

Kía pɔ́ a azía sè lesí

³⁶ Kíae mé a ke lá a yeiwa, i azía se lesí, i zɔ́ɔke dɔ́ azíae de diiɔla píi,† i dɔ́ennɔyá'ò diiɔ Dii musu.‡ Aà yá aɔ ɣεε e luapɔ́kūmabɔ́ɔmagɔɔ ɣε láaɔ, asa Lua a yá pɔ́ a zeð keε. ³⁷ Kíapi a a deziɔ táaɔ yádao ge táa pɔ́ nɔeɔ ɪɔ yei. A diie yádao, a zɔ́ɔke dɔ́ azíae deńla píie. ³⁸ A zegikíiɔ táa kpela a dii ũ ní gbεu. A dii pɔ́ a deziɔ dɔ́opi kpela ní vuao ní ánusuo ní gbè beεεdeo ní pɔ́ ɔdeɔ. ³⁹ A yáyia zegikíi gbèneɔwa ní a diipi dɔnleo. A gbé pɔ́ aa a dɔ́ɔ kpela maamaa, i to aa kible gbé dasideɔwa, i bùsu kpaalené ní asea ũ.

⁴⁰ Tó a ɣɔɔ lé kà, ɣεɔmidɔ́kíi kía a mɔ́wà ní zío, ɔ́ gugbāntoo kía a felewà lán zàańanawa ní sɔ́ɔɔ ní sɔ́deɔ ní gó'ilenɔɔ dasidasí. A si bùsuɔzi dasi, i dagua. ⁴¹ A si bùsu kefenazi ɪɔ. Zi a bùsuɔ ble dasi, āma Edɔ́ũɔ n Mɔ́abuɔ ní Amɔ́niɔ dɔ́aanaɔ bɔε. ⁴² Aà iko a bùsu daside le, Egipi a bɔɔ. ⁴³ A gbāable Egipi àizeε pɔ́ uleɔwa, vua ní ánusuo ní pɔ́ beεεdeɔ píi. Libiiɔ ní Etiopiɔ misiileè. ⁴⁴ Bao pɔ́ a bɔ́ gukpe oi ní gugbāntoo oio a to gili gēaagu, i dazeu ní pɔ́fē zɔ́ɔɔ dasi kaalea ní ní bādeao yái. ⁴⁵ A a kíake zwāakpe dɔ́ ísia ní Lua kpé gbèsísi kefenao zānguoe. We ɔ́ a midεu, gbēe a dɔ́aàleo.

12

Ɔɔɔgbεzazi

† 11:36 2Tes 2.3-4 ‡ 11:36 Zia 13.5-6

1 Gɔɔbeezi Miseli,* gbãade zɔɔ pɔ ì ze ní n gbé̃ a fele. Gɔɔ bee taasi aɔ zɔɔ. Za buiɔ daalegɔɔ e gɔɔ bee, a taa i ke yãao.† Gɔɔ bee n gbé̃ pɔ an tó kú Lua taala‡ guuɔ bɔ. 2 Gbé̃ bíla pɔ lé i'o téenauɔ vu. An gbē̃ aɔ de àizãna pɔ ũ, an gbē̃ aɔ sɔ láani ní wí láasaio pɔ ũ. § 3 Gbé̃ pɔ ñno vɔ aɔ teke lán musupɔɔwa. Gbé̃ pɔ aal to dasi bɔ maapiɔ aɔ ike lán saanaɔwa.* 4 Mpi sɔ Danieli, yápiɔ ká láu, ní nana† e gɔɔpi lé ká. Gbé̃ dasiɔ gé le wà gé la dɔa káffi.

5 Ma Danieli ma gugwà, ñ ma gbē̃n plaɔ è, ado zea swa baala, ado baale. 6 An gbē̃do ò gbé̃ pɔ bàabaa daa a ze swa'iaɛ à mè: Yãɔnsaepiɔ midɛ bɔɛ ni? 7 Gbé̃ pɔ bàabaa daa a ze swa'iaɔ a ɔplaa ní a ɔzeɛo sè musu, ñ má mà a ò ní Gɔɔpiide tóɔ‡ à mè: Wè àaɔ ní kɔnioɛ. § Tó wà Lua gbé̃ gã líné ní kpe wa làa, ñ yápiɔ midɛ pii. 8 Má mà, áma mi a bɔɔle dɔo, ñ ma aà là: Dii, yápi a midɛ kpelewa ni? 9 A wèa à mè: Danieli, gé! Yápiɔ mi aɔ uleae, wiɔ pɔ kúlewà e gɔɔ léwa. 10 Zibeezi gbé̃ gbãsi a wolo dasi, an nòse a puakú lá wà ní baasawa, áma gbē̃vãio wetã aɔ vã. * Gbē̃vãie a yápi mao, gbé̃ pɔ ñno vɔ mé aa ma. 11 Tó wà sa pɔ wí o lá gu lé dɔ midɛ, wà tè gudena† pèle, gɔɔ àa soolo n basiiɔkwio (1.290) aɔ ku. 12 Báaade gbé̃ pɔ a gɔɔ àa soolo ní basopla sɔosaio (1.335) dã à ká. 13 Mpi sɔ gé e n gɔɔ léwa. Nyɔ ánuato, ní fele ká n baa gɔɔ léwa.

* 12:1 Zia 12.7 † 12:1 Mat 24.21 ‡ 12:1 Bɔa 32.32, Sou 69.28, Luk 11.20, Zia 21.27 § 12:2 Isa 26.19, Mat 25.46, Zaa 5.28-29

* 12:3 Mat 13.43, 1Kln 15.40-44 † 12:4 Zia 22.10 ‡ 12:7 Zia 10.6 § 12:7 Zia 12.14 * 12:10 Zia 22.11 † 12:11 Dan 9.27, Mat 24.15

Bibeli Luayátaalá

The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

xxxi

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9